

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref. 15/3712

Oslo, 2.11.2016

MiRA-Senterets høringsuttalelse - forslag til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere (omsorgssenterloven)

MiRA-Senteret viser til høringsbrev datert 31.8.2016 om forslag til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere, og vi takker Barne- og likestillingsdepartementet for muligheten til å komme med innspill.

MiRA Ressurssenter for minoritetskvinner er en landsdekkende nettverksorganisasjon som har over 25 års erfaring med spørsmål knyttet til likestilling og juridiske rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge. Senteret er partipolitisk nøytralt og har ingen tilknytning til bestemte religiøse eller etniske grupper.

Om forslaget til ny lov

Med henvisning til fjorårets situasjon med høye ankomster med asylsøkere, mener departementet at det er behov for et nytt regelverk som regulerer bo- og omsorgstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år løsrevet fra ordinære barnevernsinstitusjoner. Departementet mener at det trengs et regelverk som tar høyde for varierende ankomsttall, og en lov som gir myndighetene større grad av fleksibilitet. Forslaget betyr at det kan stilles lavere krav til bemanning på omsorgssentre, lavere krav til kompetanse blant de ansatte og til standarden i lokalene.

Departementet foreslår også at den nye loven kan utvides til å omfatte enslige mindreårige asylsøkere mellom 15-18 år, og på lengre sikt kunne utvides til å regulere bo- og omsorgstiltak for enslige mindreårige etter bosetting.

Gjeldende rett

Etter barnevernloven § 5A-1 første ledd skal Barne-, ungdoms- og familieetaten gis barn som har kommet til riket og søkt asyl uten foreldre eller andre med foreldreansvar, tilbud om opphold på et omsorgssenter for mindreårige.

Ved innføringen av kapittel 5A i barnevernloven ble det besluttet at kvaliteten på, og de rettslige rammene for, omsorgen til enslige mindreårige asylsøkere skulle være tilsvarende som for barn i ordinære barnevernsinstitusjoner. Dette innebærer blant annet at barnevernlovens bestemmelser om beboerens rettigheter og krav til kvalitet, godkjenning og tilsyn med barneverninstitusjoner er gitt tilsvarende anvendelse for omsorgssentrene, jf. lovens § 5A-7.

Det fremgår av tredje ledd at bestemmelsen kun gjelder barn som er under 15 år når asylsøknaden fremmes. Det er utlendingsmyndighetene som vurderer om barnet er under 15 år ved søknadstidspunktet for asyl. Dersom søsken kommer til Norge sammen og enkelte er over 15 år skal det utvises fleksibilitet med hensyn til å kunne plassere disse sammen.

MiRA-Senterets standpunkt

MiRA-Senteret støtter Redd Barna sin høringsuttalelse til forslaget om den nye loven for omsorgssentre, hvor det fremheves at den nye loven vil bidra til å svekke omsorgstilbudet for enslige mindreårige asylsøkere. Barna vil ikke lenger ha krav på enerom, ikke krav til egne utearealer til lek og fritid – og barna risikerer å bli flyttet over på regulære asylmottak ved fylte 15 år. Dette er svært alvorlig og vil medføre en rekke uheldig konsekvenser hva gjelder kvaliteten på omsorgen, krav til bemanning samt standarden på lokalene. Ved å innføre en slik lov, sender norske myndigheter ut signaler om at enslige mindreårige som søker asyl til Norge ikke er like mye verdt som andre barn.

MiRA-Senteret vil i det følgende kommentere på lovens forankring, behovet for å sikre enslige mindreårige asylsøkere et godt psykisk helsevern i omsorgssentrene, og en lovfestet rett til ikke å skilles fra sine søsken for alle barn under barnevernets omsorg i Norge.

Loven bør være forankret i barnevernloven

Under punkt 5.2 *Behovet for regulering i ny lov*, foreslår regjeringen å ta omsorgstilbudet for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år ut av barnevernloven, og inn i en ny lov. Departementet hevder at et nytt regelverk på dette feltet, i større grad vil være tilpasset barnas behov og varierende asylankomster.

Departementet mener at eldre barn som hovedregel vil ha behov for mindre oppfølging og kan bo i større avdelinger eller avdelinger med færre voksne enn de gjør i dag. Det settes ingen grense for antall barn på hver avdeling. Departementet foreslår heller ikke krav til hvor stor bemanningen skal være. I dag er praksis at halvparten av de ansatte skal ha en spesifikk utdanning, men det er ikke forankret i lov. Departementet vil ikke stille krav til kompetanse i det nye lovforslaget. «Omsorgssentrene skal ikke drive med behandling for atferdsvansker. Dette tilsier at det ikke er behov for samme krav til bemanning og kompetanse i omsorgssentre som i atferdsinstitusjoner», understrekes det i høringsnotatet.

Det ble i 2008 bestemt av Stortinget at omsorgstilbudet til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år skulle reguleres i barnevernloven for å sikre barna likeverdig omsorg med andre barn i Norge. Departementet fremhevet den gangen viktigheten av å sikre at enslige mindreårige asylsøkere får et likeverdig omsorgstilbud ved omsorgssentre som det andre barn som ivaretas av barnevernet får etter dagens bestemmelser i barnevernloven.

I 2014 gjennomførte Deloitte en evaluering av omsorgstilbudet for enslige mindreårige asylsøkere fra 2008 da dette ble bestemt regulert i barnevernloven. Evalueringen viste at

rettighetene til enslige mindreårige asylsøkere under 15 år er blitt mer like rettighetene til andre barn som bor og oppholder seg i Norge, og at endringen har vært positiv for barna.

Omsorgssentrene organisatoriske plassering i det statlige barnevernet har bidratt til at barnefaglige hensyn er tungt vektlagt i omsorgsutøvelsen og oppfølgingen av barna. Barnas tilbakemeldinger viser at de i all hovedsak opplever det som trygt og godt å bo på omsorgssenteret og at de blir godt ivaretatt på de fleste områder.
(Deloitte 2014:1-2).

En rapport fra 2015 «Levekår for barn i asylsøkerfasen» ved NTNU viser tilsvarende, at endringene ved omsorgssentrene som følge av bestemmelsen i 2008, oppleves som positive for barn ved omsorgssentre. På bakgrunn av barnas erfaringer, anbefaler forfatterne i rapporten at også ansvaret for bo- og oppfølgingstilbudet for enslige mindreårige i aldersgruppen 15-18 år overføres til barnevernet (Berg og Tronstad 2015).

Ferske tall fra Statistisk Sentralbyrå (oktober 2016) viser en kraftig økning i antall enslige mindreårige i omsorgssentre som barnevernet har ansvaret for, fra 112 i 2014 til 744 i 2015. I henhold til FNs barnekonvensjon er norske myndigheter forpliktet til å anerkjenne, verne om og sørge for realisering av barns rettigheter. Spesielt barnets rett til å bli hørt og en vurdering av barnets beste er viktig ved behandlingen av barnets søknad om beskyttelse i Norge. På bakgrunn av dette støtter MiRA-Senteret derfor ikke forslaget om å forankre omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere inn i en ny lov. Vi anbefaler at departementet i større grad tar høyde for barnas egne opplevelser av tilbudet ved omsorgssentre som beskrevet i rapportene ovenfor. Vi vil i den forbindelse også minne om at Norge er forpliktet gjennom artikkel 27 i FNs barnekonvensjon, å ivareta barns rett til en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, psykiske, moralske og sosiale utvikling.

Betydningen av et godt psykisk helsevern og trygge voksenpersoner

Mange av barna som kommer alene til Norge for å søke asyl, bærer med seg alvorlige traumer og opplevelser fra fluktreisen. De har befunnet seg i utrygge omgivelser over en lengre periode, totalt uvitende om hva fremtiden vil bringe og uten trygge voksenpersoner rundt seg. Det er da viktig at vi i Norge kan tilby disse barna et trygt sted hvor hvert enkelt barn blir sett og ivaretatt, og får den omsorgen de har rett på og behov for. Dette står også klart fremhevet i artikkel 2 i FNs barnekonvensjon om ikke-diskriminering, at enslige mindreårige asylsøkere har lik rett til omsorg og beskyttelse som andre barn i Norge.

Professor i psykiatri Sverre Arvin ved Høgskolen i Oslo har uttalt at de første årene etter ankomst er avgjørende for flyktingene både når det gjelder integrering men også psykiske plager. Enslige mindreårige asylsøkere er mer utsatt på fluktreisen og kan ha sett og opplevd svært traumatiserende hendelser. Dersom barna opplever å bli neglisjert og får mindre voksenkontakt enn de er garantert gjennom barnevernloven i dag, vil det kunne oppleves som en gjentakelse på det sviket de har opplevd i hjemlandet og underveis på reisen, og dermed bidra til en ytterligere traumatisering, ifølge Arvin (Fontene 2.september 2016).

Retten til å være sammen med søsken bør lovfestes

I høringsforslaget ved punkt 5, trekker departementet frem fleksibilitet og differensiering som sentrale punkt ved den nye modellen for lov omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere. Som en del av differensieringen ønsker departementet å gi Bufetat mulighet til å tilby barn et familiebasert botilbud som alternativ til et omsorgssenter. Departementet foreslår videre at regelverket skal åpne for at barn som har fylt 15 år i omsorgssentre skal kunne flyttes fra omsorgssentre til asylmottak for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år, og at dette vil gi større grad av fleksibilitet. Søsken skal som hovedregel ikke skilles, heter det i høringsnotatet. I likhet med Redd Barna vil vi, i henhold til argumentet om fleksibilitet, trekke frem at dagens barnevernlov allerede gir rom for å tilpasse omsorgstilbudet til målgruppen.

Departementet mener videre at en ny lov vil bidra til større grad av differensiering ved eksempelvis at de eldste barna og barn med mindre omsorgsbehov kan bo i avdelinger med færre voksne per barn enn det som praktiseres i dag. Det er nærliggende å tenke seg at forslaget om ny lov kun vil bidra til å svekke omsorgstilbudet for enslige mindreårige asylsøkere, og at behovet for å regulere tilbudet ved store ankomster vektlegges større enn hensynet til barnas beste. Vi anbefaler at fremfor å svekke dagens omsorgstilbud for enslige mindreårige barn, bør tilbudet styrkes med økt bemanning og tydeligere kvalitetskrav på bemanningen som jobber med enslige mindreårige asylsøkere. Vi foreslår også at retten til å bo sammen med sine søsken lovfestet, og at retten gjelder for alle barn under barnevernets omsorg.

MiRA-Senteret ber på bakgrunn av våre uttalelser, om at regjeringen trekker forslaget til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere og fremfor alt sikrer at alle barn i Norge får et likeverdig og godt omsorgs- og botilbud. Vi takker for muligheten til å komme med våre innspill, og håper at våre anbefalinger tas i betraktning.

Med vennlig hilsen

MiRA-Senteret

Fakhra Salimi

Leder

Gro Elisabeth Høye Kvigne
Adm. ansvarlig